

Случи се...

Снимка: Надежда Стоянова

Оформление: Надежда Стоянова

МЕЖДУНАРОДНА ГОДИШНА КОНФЕРЕНЦИЯ НА ИНСТИТУТА ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“ ПРИ БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ 2025

Татяна Брага

Институт за български език – БАН (България)

ANNUAL INTERNATIONAL CONFERENCE OF THE INSTITUTE FOR
BULGARIAN LANGUAGE PROF. LYUBOMIR ANDREICHIN OF THE
BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES 2025

Tatyana Braga

Institute for Bulgarian Language – BAS (Bulgaria)

Researcher ID (Web of Science): HJI-7046-2023; ORCID ID: 0000-0001-9315-265X

E-mail: t.braga@ibl.bas.bg

На 15 и 16 май 2025 г. в зала „Проф. Марин Дринов“ на БАН се проведе поредното издание на Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при Българската академия на науките, а формален повод за провеждането на конференцията беше 83-тата годишнина от основаването на Института. Благодарение на средствата, предоставени от Фонд „Научни изследвания“, тя се проведе на високо научно и организационно равнище.

През годините форумът се е утвърдил като престижно научно събитие за представяне на най-актуалните постижения и тенденции в областта на изследването на българския език, славянските езици, сравнителното езикознание. На поканата се отзоваха освен учени от деветте секции на институцията домакин, изследователи от други звена на БАН, както и учени от България, Гърция, Италия, Полша, Украйна и Русия. Общо конференцията посрещна над 80 учени, част от които представиха резултатите от работата

по национални и международни проекти. В програмата бяха включени 28 доклада от различни области на славянознанието. За плодотворното протичане на научния форум се погрижиха докладчиците и модераторите на събитието.

Двудневната международна конференция беше открита от директора на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ проф. Светла Коева с връчването на традиционните годишни награди на Института за български език. С награда „Книга на годината“ бяха удостоени проф. А. Чолева-Димитрова, гл. ас. Н. Данчева, д-р Г. Петкова и доц. М. Влахова-Ангелова от Секцията по ономастика за монографията „Българските лични имена днес“. Със „Златна значка за заслуги към развитието на Института за български език“ беше удостоена доц. Христина Дейкова от Секцията за българска етимология. С „Почетен плакет за заслуги към развитието на Института за български език“ беше удостоена проф. Лучия Антонова-Василева. Последва поздравително слово на проф. Св. Коева, с което беше официално открита Международната научна конференция на Института за български език.

Пленарната секция включваше два доклада на учени от Полша. В първия доклад, озаглавен *Български и полски наименования на растения, съдържащи имена на християнски светци – сравнителен анализ*, Мариола Валчак-Миколайчакова от Университета „Адам Мицкевич“ в Познан отдели внимание на названия на растения в полски и български език, намерили отражение в християнската литература. Последва докладът на Петър Сотиров от Университета „Мария Кюри-Склодовска“ в Люблин *За полско-българската лексикална апроксимация – 30 години по-късно*, в който беше изтъкнато значението на книгата „Лексикалните клопки. Речник на полско-българските апроксимати“.

В първата сутрешна секция *Лингвистична типология. Етимология. Лексикология и фразеология*, водена от Петър Сотиров, бяха представени четири доклада: Иван Держански от Института по математика и информатика (БАН) представи платформата Fifty-eight. Следващите доклади бяха на учени от Института за български език: Красимира Фучеджиева в своя доклад обърна внимание на *Значението ‘карам се на някого’ като резултат от регулярен семантичен развой*. Последва докладът на Сия Колковска *Особености на психосоматичните фразеологизми в българския език* и на Ванина Сумрова *За обидните думи в българския език*.

След оживена дискусия и кафе пауза форумът продължи във втората секция *История на българския език*. Под председателството на Анна-Мария Тотоманова (СУ), със секретар Симеон Стефанов, с изключително внимание беше изслушан докладът на Марияна Цибранска-Костова (ИБЕ), озаглавен *Юридическите професии през Средновековието: квестор, куратор, табуларий в славянски контекст*. Последваха още два доклада – на Татяна Илиева от Кирило-Методиевския научен център. Докладът ѝ беше на тема: *Терминологизация на общоупотребими думи в исторически план и лексикографското ѝ отразяване в Старобългарския речник (върху материал от литургичната терминология в класическите старобългарски паметници* и на Явор Иванов (ИБЕ) *От herba през кодѣмѣнтов до „меризливо зеле“, или как се превежда названието на една средновековна подправка*“. Представените доклади бяха онагледени с богат визуален материал, експониран в презентации. Дискусионните блокове, които бяха предложени след всяко заседание, се проведеха в добра творческа колегиална атмосфера с конструктивни мнения и коментари. Последва обедна почивка.

Следобедното заседание в третата секция *Етнолингвистика и Ономастика* бе под председателството на Христина Дейкова, а четенията бяха открити с доклад *Лексико-семантическо поле българского концепта СПАМ (в сравнении с русским языком)*, подготвен съвместно от Ирина Седакова (Институт по славянознание, РАН) и Калина Мичева-Пейчева (ИБЕ). Последва докладът на Надежда Данчева (ИБЕ), в който авторката съсредоточи вниманието си върху *„дома на змея“ в българската топонимия*. Научното съобщение на Георги Митринов (ИБЕ) беше посветено на *Антропонимната картина на с. Боблен (Бобляни), Правицко (Егейска Македония), по данни от XV и XVI век (антропонимия от славянския пласт)*. Последва дискусия и кафе пауза.

Следобедното заседание на научния форум продължи с докладите в четвърта секция *Семантично и синтактично описание на българския език*. Под председателството на Александра Багашева бяха изслушани три доклада. В първия доклад, подготвен в съавторство от Светлозара Лесева и Ивелина Стоянова (ИБЕ), авторите отделиха специално внимание на *Ролята на инструмента и неговата синтактична реализация при глаголи за придвижване с превозно средство*. В доклада, подготвен в съавторство от Марина Джонова и Йовка Тишева от Софийския университет „Св. Климент Охридски“, учените насочиха вниманието си към актуалния проблем – *Предикати за знание и предикати за предаване на*

информация: синтактични модели. Блокът продължи с доклад *Синтаксис на фактивните предикати в българския език*, представен от чуждестраненната изследователка Илияна Кръпова от Университет „Ка’ Фоскари“, Венеция (Италия).

В края на първия работен ден на участниците и гостите на научния форум беше предложен коктейл, на който учените продължиха в неформална обстановка обсъждането на актуални въпроси от познавателното поле на славистиката и българистиката.

Вторият ден от конферентната работа започна с пленарна сесия, водена от Красимира Алексова (СУ). Тя беше открита с доклада на Христина Марку от Тракийския университет „Демокрит“, Комотини (Гърция), *Оценъчна морфология: една непроучена област в българско-гръцките съпоставителни изследвания*. Последва докладът на Якуб Банасяк от Института по славистика на Полска академия на науките, който обърна внимание на *Кондензационни процеси в български и полски изречения, изразяващи причинно-следствени отношения*.

След проведените дискусия и почивка на вниманието на участниците във форума бяха предложени няколко тематични секции. В секцията *Българска диалектология и лингвистична география* с председател Владислав Миланов (СУ) бяха разисквани основно въпроси от изследователското поле на диалектологията. В нея се включиха учените от Института за български език: Лучия Антонова-Василева с доклад *Съвременни фонетични особености на банатския говор с оглед на тяхното отражение в банатската книжовна писмена норма*; Илияна Гаравалова – *Начини за предаване на косвена информация в диалекта на с. Речане, Призренско*; Олга Колот – *Кулинарният код на българите от с. Тернивка (Миколаив, Украйна)* и Михаил Кондратенко от Института за лингвистични изследвания (РАН) с научното съобщение *Обозначение целостности времени и его периодов в славянских говорах*. Последва дискусия и кафе пауза.

В секцията *Диалектология. Социолингвистика. История на българското езикознание*. *Съпоставително езикознание* се забеляза силно присъствие на историци на езика, диалектолози и езиковеди. Беше представена широка гама от доклади, които дискутираха отделни теми, свързани с проблемите на социолингвистиката, историята на езика и славянознанието. Водещата Гергана Дачева представи учените от български университети и институтите на БАН, като на вниманието на участниците в научния форум бяха предложени следните текстове: Мария Мицкова (Пловдивския университет „Паисий

Хилендарски“) – *За шопите и шопското наречие в книгата „Княжество България в историческо, географско и етнографско отношение“ (1894) от кюстендилския книжовник Георги Димитров*; Димитрия Маринкова (СУ) – *Исторически аспект на езиковата ситуация в град Пловдив*; Велислава Стойкова (ИБЕ) – *Първите библиографски описания на „Грамматика за славянски език“ (1850) и „Христоматия славянска“ (1852) и Иван Держански и Олена Сирук (ИМИ – БАН) – Българската служебна дума де и нейните украински съответствия.*

След оживена дискусия и обедна почивка форумът продължи под председателството на Юлиана Стоянова в Секция *Детска реч. Фонетика и фонология*. На вниманието на участниците в конференцията бяха предложени следните текстове: Елена Андонова и Михаела Барокова (Нов български университет) – *Има ли номинален уклон в ранната детска реч у нас?*; Михаела Барокова (НБУ) – *Граматични категории в експресивната реч на български деца с аутизъм и техните родители: пилотни данни* и Искра Добрева (независим изследовател, София) – *Неутрализацията на корелативната двойка лабиални гласни в сефарадски в контакт с балканските езици*. Последва дискусия и кафе пауза.

Като логически финал на конференцията и символичен мост между миналото и бъдещето се проведе Кръгла маса, организирана от Секцията за история на българския език, посветена на патрона на СИБЕ, един от най-големите специалисти по старобългарски език, история на българския език и българска диалектология, член-кореспондент на Българската академия на науките Кирил Мирчев.

Председателят Магдалена Абаджиева даде думата на проф. д-р Елка Мирчева, която в словото си, посветено на проф. Кирил Мирчев, насочи вниманието на участниците и гостите на Кръглата маса върху основните дейности, приноси и трудове на бележития изследовател, тя отдели внимание на важни моменти от житейския и професионалния път на учения, като отделно посочи важноста от приемственост в Института за български език.

Идеята на организаторите да представят резултатите от Националната научна програма „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“ и да обсъдят проблемите на българистиката в нашето съвремие, беше осъществена на високо професионално равнище в изложенията на седмина учени от Секцията: Елка Мирчева, Марияна Цибранска-Костова, Ваня Мичева, Калина Мичева-Пейчева, Георги Митринов, Магдалена Абаджиева, Татяна Брага.

Проф. М. Цибранска-Костова представи сборника, разработен в рамките на ННП „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“. Книгата е озаглавена „Страници от историята на българската книжнина и език. Текстовете и преводи“. Тя обединява 28 текста, разпространявани в епохата на османското владичество до първата половина на XIX в., и представлява опит на сътрудниците на Секцията за история на българския език да продължат традицията в популяризирането на старата книжнина.

Учените от Секцията представиха на Кръглата маса по един от текстовете – т.нар. малки „островчета“ на българската книжнина и език, върху които са работили и които, по думите на М. Цибранска-Костова, са част от „континента“, наречен българско книжовно наследство. Книгата представя ръкописни текстове на стара кирилица и преводи на съвременен български език на малко познати и/или непревеждани досега произведения. Подчертават се езикови особености, които разкриват развитието на българския език или са характерни за съответното произведение. Книгата е издадена в електронен формат: [https://press.bas.bg/bg/eBooks-105/show-106\(101\)](https://press.bas.bg/bg/eBooks-105/show-106(101)) и е предназначена за специалисти по българистика, история, етнолингвистика, културология, за колеги в чужбина, работещи в тези области, или просто за любознателния читател.

След представените доклади, придружени от запомнящи се и информативни презентации, последва оживена дискусия, която възнагради и слушателите, и докладчиците с чувство на удовлетворение от свършената работа.

В заключение ще обобщим, че 83-тата Международна годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН протече активно и успешно. Наред с разнообразието от теми бяха представени нови приноси и научни подходи по редица важни въпроси, свързани с историята на славянските езици. Особено приятно за публиката беше, че редица чуждестранни учени изнесоха своите доклади на български език.

Научният форум допринесе за очертаването на нови насоки и бъдещи дирения в изследванията, свързани с актуалните постижения и тенденции в българистиката у нас и по света. Поставените въпроси, обменът на идеи и предложенията, споделени от различни специалисти по време на събитието, ще бъдат ценен принос към бъдещото сътрудничество.

Подробна информация за цялата програма, състава на Организационния комитет, както и сборник с докладите от конференцията, можете да намерите тук:

<https://ibl.bas.bg/mezhdunarodna-godishna-konferentsiya-na-instituta-za-balgarski-ezik-vprof-lyubomir-andreytchinv-2025>.